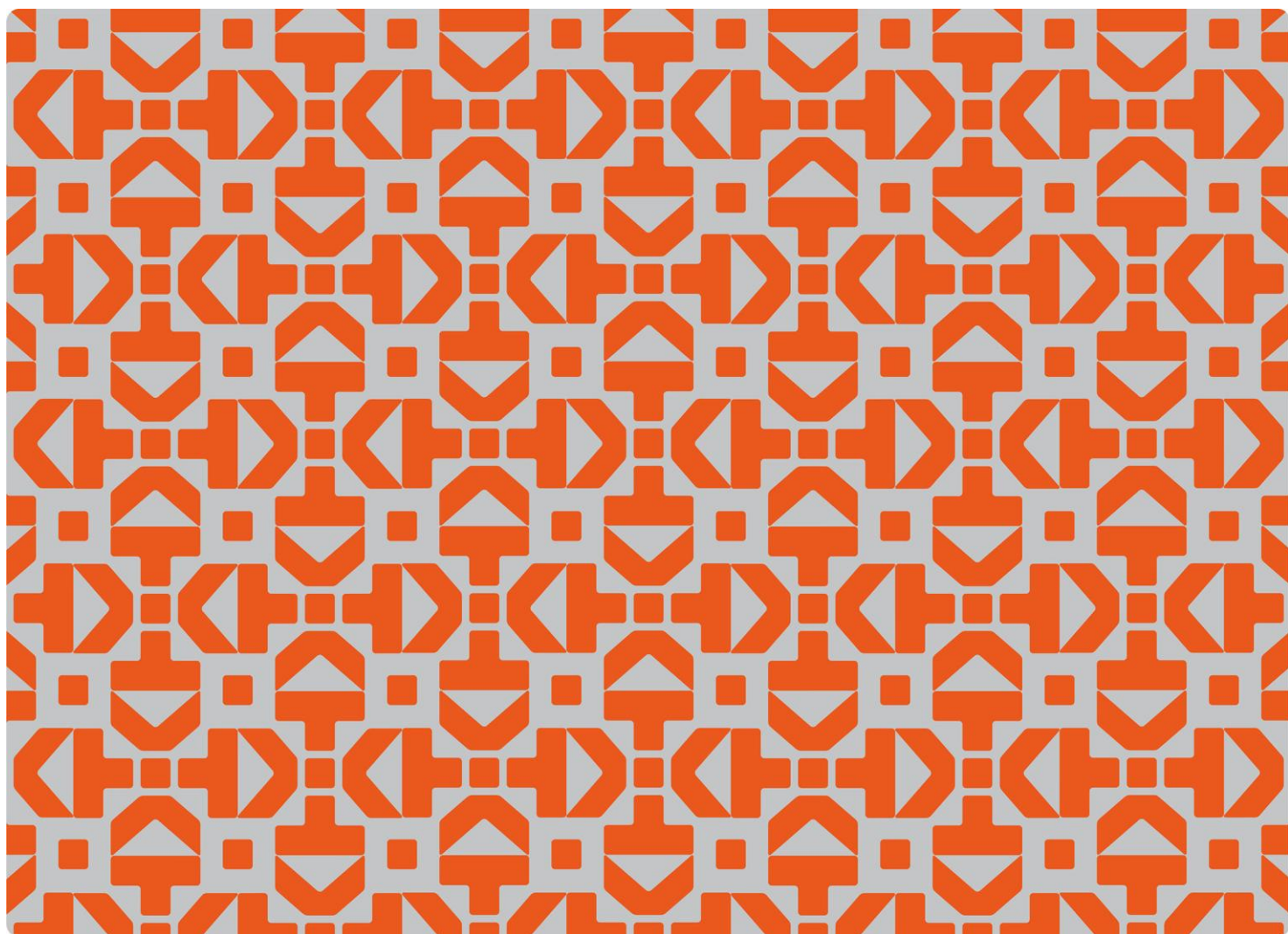

Utveksling i en usikker tid

Studentutveksling Norge – fastlands-Kina og Hongkong
2016–2024

Utveksling i en usikker tid

Studentutveksling Norge – fastlands-Kina og Hongkong 2016–2024

Redaktør:

Stig Helge Pedersen

Forfattere:

Margrete Søvik

Torill Iversen Wanvik

ISSN: 2703-9110

Åpent tilgjengelig CC-BY 4.0

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1 Innledning.....	5
2 Data og metode	6
3 Bakgrunn.....	7
4 Studentutveksling mellom Norge og Kina	8
5 Forberedelse av studentene som reiser ut	12
6 Hva vet vi om studentenes oppfatninger av Kina som studieland?	13
7 Institusjonelle tilnærminger og strategier	15
8 Oppsummering	15

Sammendrag

Utvexlingen til fastlands-Kina og Hongkong har tatt seg opp igjen etter pandemien, men ligger fortsatt noe under nivåene før 2020. Bildet varierer imidlertid mellom fagområder og institusjoner, med nedgang enkelte steder og betydelig vekst andre steder.

Humaniora, samfunnsfag/jus og økonomisk-administrative fag er fortsatt de dominerende fagområdene, samtidig som naturvitenskap og teknologi har økt sin relative andel.

På strategisk institusjonsnivå er tilnærmingen til Kina mer preget av forsiktighet enn før pandemien. Samtidig består mye av samarbeidet i fagmiljøene, drevet frem av fagmiljøenes egne nettverk og etablerte partnerskap.

Det finnes ingen tegn til at økt geopolitisk spenning har svekket studentenes interesse for Kina som studiedestinasjon. Ifølge våre informanter oppfattes Kina som en attraktiv og trygg studiedestinasjon, og flere institusjoner oppgir at de kunne sendt flere studenter dersom avtalene hadde åpnet for det.

1 Innledning

Kina har siden 2016 vært ett av de prioriterte samarbeidslandene i den nasjonale Panorama-strategien, som har som mål å styrke forsknings- og høyere utdanningssamarbeid med land utenfor Europa. Et sentralt virkemiddel i strategien er å fremme studentmobilitet.

I dette notatet ser vi på hvordan studentutvekslingen med fastlands-Kina og Hongkong har utviklet seg i perioden 2016–2024 – en periode preget av Covid-pandemien og økt geopolitisk spenning. Pandemien førte til en brå stopp i internasjonal mobilitet, og Kina innførte særlig strenge karantenetiltak. Vi undersøker om utvekslingen har tatt seg opp igjen.

Rapporten *Geopolitisk spenning og internasjonalt kunnskapssamarbeid* (HK-dir, 2024) viser at en mer spent situasjon og økt vekt på sikkerhet har hatt en nedkjølende effekt på kunnskapssamarbeid med Kina. I dette notatet ser vi også nærmere på om den geopolitiske spenningen påvirker studentutvekslingen.

Studien tar utgangspunkt i følgende problemstillinger:

1. Hvordan har studentutvekslingen mellom Norge og fastlands-Kina og Hongkong utviklet seg i perioden 2016–2024?
2. Hvordan forberedes studenter som skal reise til Kina, og har forberedelsene endret seg som følge av økt sikkerhetsfokus?
3. Hvordan opplever ansatte ved norske institusjoner og fagmiljøer interessen for Kina som studieland, og hvordan vurderer de satsingen på Kina ved egen institusjon?

Etter en gjennomgang av data og metode, vil vi kort beskrive den politiske konteksten for satsingen på Kina som samarbeidspartner innenfor høyere utdanning, og eksisterende kunnskapsgrunnlag om studentutveksling mellom Norge og Kina. Deretter presenterer vi tall for utveksling til og fra fastlands-Kina og Hongkong i perioden 2016–2024. I siste del av notatet beskriver vi hvordan fagmiljø i Norge som har utvekslingssamarbeid med Kina, opplever utviklingen etter pandemien og i lys av økt geopolitisk spenning.

2 Data og metode

Studien bygger på både kvantitative og kvalitative kilder.

Statistikk fra DBH: Vi har benyttet tall for studentutveksling fra Database for høyere utdanning (DBH), som omfatter både inn- og utreisende studenter på institusjons- og individbaserte avtaler. Institusjonsavtaler er formelle, varige utvekslingsprogrammer mellom norske og utenlandske institusjoner. Individbaserte avtaler er individuelle avtaler om forhåndsgodkjent studieopphold ved en utenlandsk institusjon, ofte kalt *free movers*. Studentene som reiser til Kina, reiser i all hovedsak innenfor rammen av institusjonsavtaler.

Statistikken skiller mellom opphold på tre måneder eller mer, mellom én og tre måneder, og under én måned. I dette notatet presenterer vi kun tall for opphold på tre måneder eller mer. Vi vet at det er en del studentutveksling med Kina av kortere varighet enn tre måneder. Datakvaliteten her er imidlertid betydelig svakere. Disse tallene er derfor ikke inkludert i notatet.

Tallene er gjennomgående små, og variasjoner fra år til år kan i stor grad skyldes tilfeldigheter. Utviklingstrekk må derfor tolkes med varsomhet.

Kvalitative intervjuer: Vi har gjennomført semistrukturerte intervjuer med faglige og administrative ansatte ved utvalgte institusjoner som har eller har hatt utveksling av et visst omfang med fastlands-Kina og Hongkong. Informantene representerer både sentrale og lokale nivåer i institusjonene. Informantene på sentralt nivå er i administrative stillinger og ikke i strategiske lederposisjoner.

Utvalget dekker ulike fagområder og institusjonstyper. Vi har gjennomført intervjuer med totalt 17 informanter fra seks institusjoner: Universitetet i Oslo (UiO), Universitetet i Bergen (UiB), Norges arktiske universitet (UiT), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU, Norges handelshøyskole (NHH) og Høyskolen på Vestlandet (HVL). Vi har i tillegg vært i kontakt med ytterligere tre personer på e-post, for utfyllende svar.

Intervjuene tok utgangspunkt i følgende hovedtema: rammer og betingelser for utveksling, forberedelse av studentene og studentenes erfaringer, og institusjonelle strategier og vurderinger av samarbeid fremover. Intervjuene la ikke opp til å kartlegge det totale omfanget av samarbeid og all aktivitet innenfor utvekslingsavtalene. Informantene representerer egne erfaringer, og gir et supplement til statistikken. Bredden i informantenes roller og perspektiver gir et verdifullt bilde av hvordan utveksling med Kina vurderes og praktiseres i dag.

Studentperspektivet er indirekte belyst gjennom ansatte med tett kontakt med studentene.

3 Bakgrunn

Politisk kontekst

Siden implementeringen av *Strategi for forsknings- og høyere utdanningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika* i 2016, har Kina vært et satsingsland for norske myndigheter. Da den andre strategiperioden for Panorama (2020–2027) ble innledet, ble *ansvarlighet* løftet fram som et nytt og sentralt samarbeidsprinsipp. Dette innebærer at internasjonalt kunnskapssamarbeid skal ivareta grunnleggende akademiske verdier, sikkerhetsinteresser og nasjonale hensyn.

Retningslinjer for ansvarlig internasjonalt kunnskapssamarbeid, utviklet av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) og Forskningsrådet, dekker også studentutveksling. For å styrke sikkerheten i studentutveksling bør institusjonene, ifølge retningslinjene, inkludere utenlandsstudenter i beredskapsplaner, sikre personvern (GDPR), ha tydelige rutiner for varsling og oppfølging av hendelser og avklare kontaktpunkter ved vertsinstitusjoner. De norske institusjonene bør også sikre studentenes akademiske frihet, informere om ytringsfrihet og etiske prinsipper, og tilby støtte ved press eller overvåkning (se <https://hkdir.no/retningslinjer-og-verktoy-for-ansvarlig-internasjonalt-kunnskapssamarbeid>).

Eksisterende kunnskapsgrunnlag

Det er begrenset kunnskap om studentutveksling mellom Norge og Kina, utover statistikken i DBH som gir et bilde av omfang og utvikling over tid. I 2018 utarbeidet Ideas2Evidence (I2E) rapporten *Muligheter og hindringer for økt studentmobilitet til Kina*, på oppdrag fra Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU, nå HK-dir) (Nordhagen og Knatterud Wold, 2018).¹

Rapporten fra I2E understreker betydningen av avtaleverket for studentutveksling med Kina. De fleste avtalene mellom norske og kinesiske institusjoner er generelle

¹ I 2019 utga Ideas2Evidence en ny studie, i samarbeid med Oxford Research, av mobilitetsmønstre til Panorama-land. Studien var en delleveranse i en evaluering av Panorama-strategien, på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet. Den overordnede utviklingen viste ifølge studien en økning i mobiliteten til Panorama-landene. Samtidig peker studien på en rekke barrierer for mobilitet til Panorama-landene, den viktigste er språk. Se Dahle, M. et al. (2019). Studentmobilitet til Panorama-landene. En kartlegging av mobilitetsmønstre og vurdering av virkemidler. Ideas2Evidence og Oxford Research. Rapport 6:2019.

samarbeidsavtaler (MOUs) som dekker både forskning, utdanning og utveksling, mens noen er rene utvekslingsavtaler på fakultets- eller institusjonsnivå. Mange avtaler utnyttes ifølge rapporten ikke fullt ut. Enkelte fyller imidlertid alle plasser og vurderer å utvide samarbeidet. Krav om gjensidighet i avtalene kan i enkelte tilfeller være en utfordring, ved at få innreisende studenter fra Kina kan begrense antall norske som får reise ut.

Arbeidet med å vedlikeholde samarbeidene beskrives som ressurskrevende, særlig på grunn av krevende forhandlinger, behov for tett kontakt og utfordringer knyttet til akademisk frihet. De norske institusjonene etterlyser nasjonal støtte og økt bevissthet for å sikre langsiktig samarbeid.

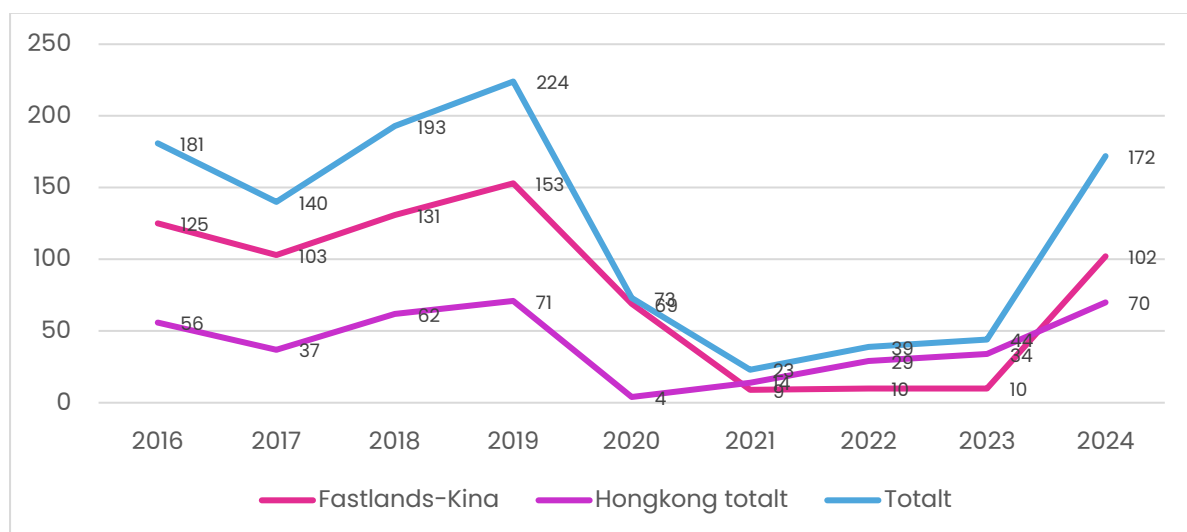
Blant de viktigste barrierene for mobilitet til Kina, peker rapporten på mangel på engelskspråklige emner, stramme rammeplaner innenfor enkelte norske studier og lav studentinteresse (Nordhagen og Knatterud Wold, 2018). Samlet sett har likevel studentutvekslingen til Kina økt, med unntak av noen år, ikke minst pandemiårene.

4 Studentutveksling mellom Norge og Kina

Utreisende studenter

Figur 1 viser utviklingen i antall utreisende studenter, totalt og fordelt på fastlands-Kina og Hongkong. Etter toppåret 2019 ser vi et markert fall, som må sees i lys av restriksjoner og karantekrav under Covid-pandemien. I 2024 har antallet studenter på utveksling igjen økt betydelig, men nivået er fortsatt lavere enn før pandemien.

Figur 1 Utreisende studenter totalt og fordelt på destinasjon

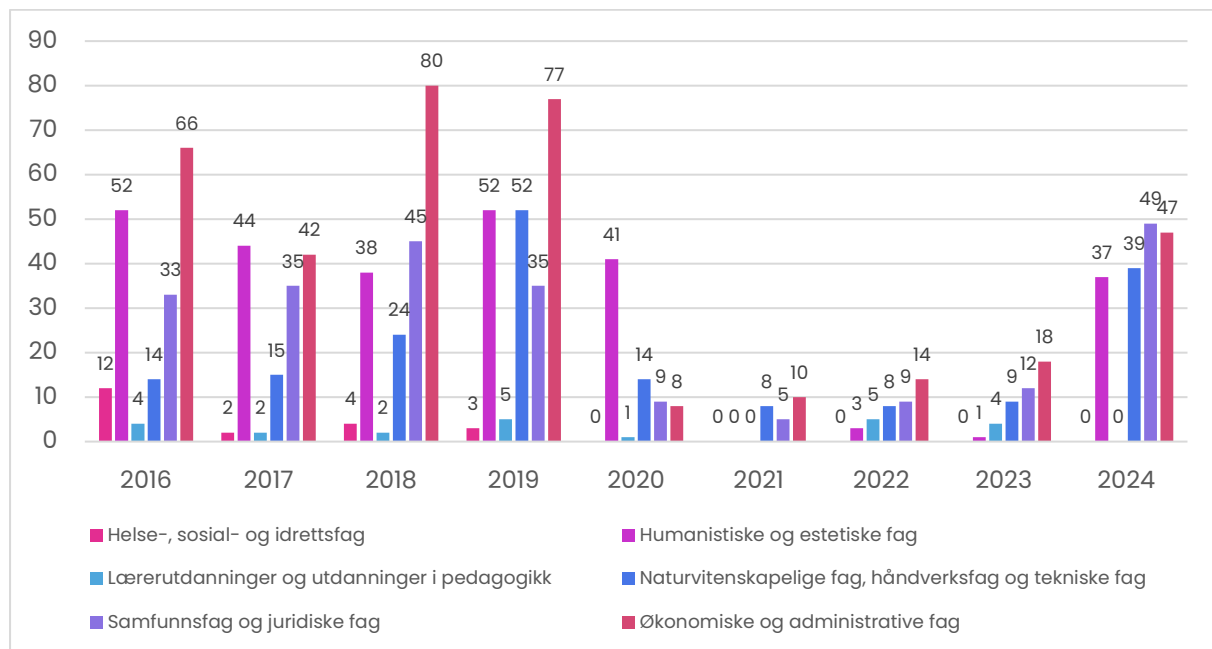

Tallene for fastlands-Kina holder seg lave lenger enn for Hongkong, noe som trolig skyldes de mer langvarige Covid-tiltakene i fastlands-Kina (Gordon, 2022). Fra 2023 ser vi en tydelig oppgang i antallet som reiser til fastlands-Kina, som i 2024 igjen ligger over nivået for Hongkong.

Den kraftige nedgangen under pandemien følger et mønster som også gjenfinnes i den generelle studentutvekslingen til og fra Norge. Totalt sank antallet utreisende utvekslingsstudenter markant i 2020–2021, men antallet har tatt seg opp igjen de siste årene (HK-dir 2025). Den samlede studentutvekslingen fra Norge ligger nå over nivået før pandemien, til forskjell fra Kina. Den generelle oppgangen begynner også i 2021, et par år før tallene for fastlands-Kina begynner å ta seg opp igjen.

Figur 2 viser utreisende studenter til fastlands-Kina og Hongkong, fordelt på fag.² Samlet sett utgjør studenter innenfor kategoriene humanistiske og estetiske fag, samfunnsfag og juridiske fag, og økonomiske og administrative fag et stort flertall. Studentene det er snakk om innenfor disse kategoriene fordeler seg på flere fag, men hovedtyngden studerer språk og kultur, jus og økonomi.

Figur 2 Utreisende studenter fordelt på fagområde

² Fagkategoriene er basert på norsk standard for utdanningsgruppering (NUS).

Det er også en del studenter i kategorien naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, og det er verdt å merke seg at denne kategorien har økt som andel av totalen i perioden. I 2024 utgjorde studenter innenfor denne kategorien 22,7 prosent av totalen, mot 7,7 prosent i 2016.

Figuren viser ikke fordelingen mellom institusjoner, men enkelte institusjoner utpeker seg som viktige senderinstitusjoner innenfor ulike fagområder for opphold på tre måneder eller mer.

Innenfor kategorien helse- og sosial- og idrettsfag er det OsloMet som utpeker seg. Innenfor humanistiske og estetiske fag er det hovedsakelig UiO og UiB som sender studenter, med UiO som den største senderinstitusjonen. Innenfor lærerutdanninger og utdanninger i pedagogikk er det primært OsloMet og UiB som sender studenter. I kategorien naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag er det NTNU som er størst senderinstitusjon. I kategorien samfunnsfag og juridiske fag er det UiB som sender flest, men også UiO peker seg ut her. I kategorien økonomiske og administrative fag er det NHH og BI som dominerer.

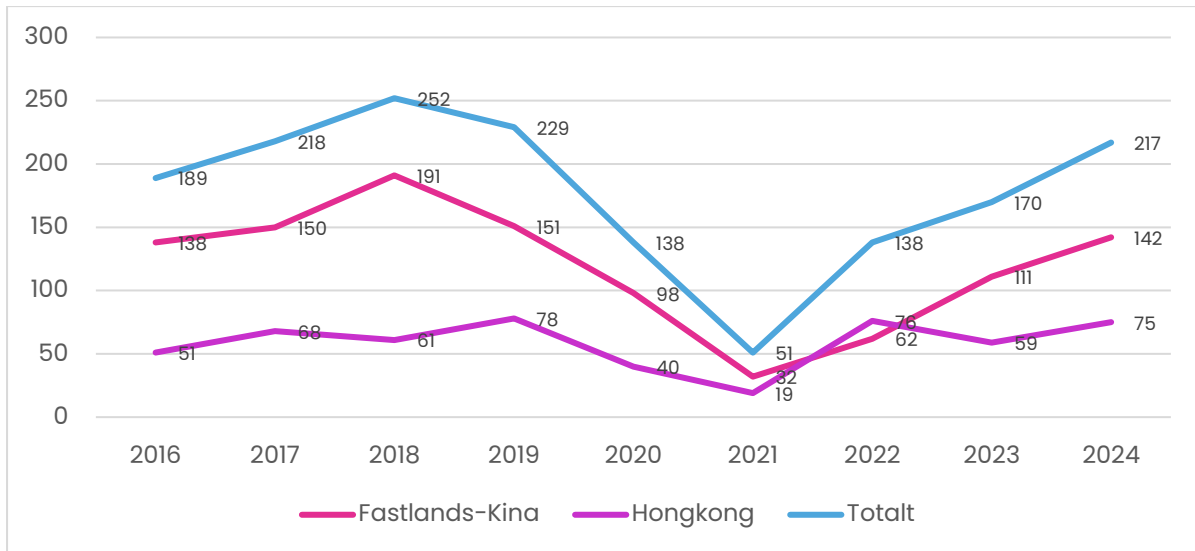
Den generelle trenden med økning i studentutveksling etter pandemien (uten at nivået helt har nådd tilbake til nivået før pandemien) er ikke entydig når man ser nærmere på tallene fordelt på institusjon, fagområde og destinasjon (Hongkong og fastlands-Kina). Da trer det frem et bilde med betydelige variasjoner.

Enkelte fagområder, institusjoner og destinasjoner har hatt en tydelig nedgang, mens andre opplever klar vekst – enkelte med nye toppnivåer i 2024. Blant annet har jusmiljøet ved Universitetet i Bergen hatt en økning i utveksling til fastlands-Kina sammenlignet med tidligere år. NHH har satt ny rekord for utveksling til Hongkong, selv om utvekslingen til fastlands-Kina ennå ikke er tilbake på nivået fra før pandemien. Også ved NTNU har det vært en betydelig vekst i utveksling til Hongkong innen naturvitenskapelige og teknologiske fag, med et nivå som ligger over både fjoråret og tidligere toppår.

Innreisende studenter

Figur 3 – innreisende utvekslingsstudenter fra fastlands-Kina og Hongkong – viser et markert fall fra toppåret 2019 til bunnåret 2021, som også må sees i sammenheng med restriksjoner som fulgte av Covid.

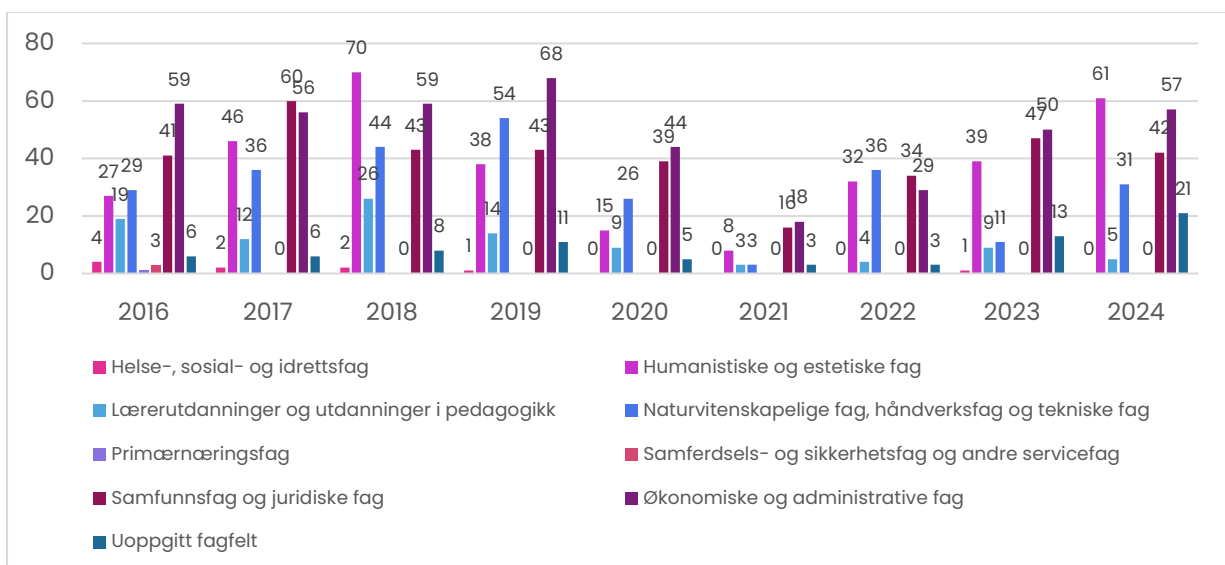
Figur 3 Innreisende studenter

Antallet har økt markant siden 2021, men er fortsatt lavere enn før pandemien, i motsetning til det samlede antallet innreisende utvekslingsstudenter til Norge, som nå ligger over nivået før pandemien.

Figur 4 viser innreisende studenter fordelt på fagområde. Det er de samme fagkategoriene som dominerer for de innreisende som de utreisende studentene. I 2024 var humanistiske og estetiske fag den største gruppen (61), etterfulgt av økonomiske og administrative fag (57), samfunnsfag og juridiske fag (42) og naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag (31).

Figur 4 Innreisende studenter fordelt på fagområde

Studenter innenfor kategorien naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag utgjør en mindre andel av totalen, sammenlignet med de utreisende studentene. I 2024 utgjorde denne gruppen 14,3 prosent av de innreisende studentene. I toppåret 2018 utgjorde de 17,5 prosent.

På samme måte som for utreisende studenter, er det noen institusjoner som dominerer som mottakere innenfor de ulike fagkategoriene. Et unntak er helse-, sosial- og idrettsfag, der det er få studenter fordelt på mange institusjoner. Mønsteret følger i stor grad det vi ser for utreisende studenter, noe som henger sammen med de institusjonelle avtalene som legger til rette for gjensidig utveksling.

Innen humanistiske og estetiske fag er det UiB og UiO som mottar flest studenter. For lærerutdanninger og pedagogiske fag dominerer HVL, men OsloMet også tar imot en del. Innen naturvitenskapelige, håndverksfag og teknologiske fag er NMBU og NTNU de mest sentrale mottakerne, med unntak av studenter fra Hongkong, som i hovedsak kommer til UiB. Innenfor samfunns- og juridiske fag er UiB den dominerende institusjonen, men også UiO er her en viktig mottakerinstitusjon. For økonomiske og administrative fag er BI den største mottakeren, men også NHH har en sentral rolle.

Utviklingen i innreisende studenter fra Kina viser store variasjoner mellom både institusjoner og fagområder. Ved Universitetet i Bergen har humanistiske og estetiske fag hatt tydelig vekst de siste årene, og nådd et nytt toppnivå i 2024. Universitetet i Oslo har derimot opplevd en markant nedgang sammenlignet med situasjonen før pandemien.

Innen naturvitenskapelige og teknologiske fag har NTNU hatt en klar reduksjon i innreisende studenter fra fastlands-Kina. NMBU har også mottatt en del fra fastlands-Kina, men antallet har vært svingende. UiB mottar en del studenter fra Hong Kong, men også her har antallet vært svingende.

Innen jusfagene har UiB hatt en tydelig nedgang i innreisende fra fastlands-Kina, mens utviklingen ved UiO har vært mer stabil. I økonomi og administrasjon har det vært nedgang ved BI, mens NHH har hatt vekst og nådd nye rekordnivåer i 2024.

5 Forberedelse av studentene som reiser ut

Utteksling til Kina bygger i stor grad på etablerte nettverk og langvarige partnerskap, og er ofte organisert som «pakke-løsninger», med godt tilrettelagte opplegg for studentene. Undervisningsspråket er engelsk.

Informantene gir inntrykk av at få nye avtaler er kommet til etter pandemien. I tiden rett etter gjenåpningen var flere fagmiljøer tilbakeholdne med å anbefale Kina som utvekslingsdestinasjon, på grunn av usikkerhet rundt reiserestriksjoner og karanteneregler. Dette kan forklare at det tok litt tid før mobiliteten til Kina tok seg opp igjen etter pandemien.

I stor grad synes institusjonene å gi de samme forberedelsene til alle utvekslingsstudenter, uansett hvilket land de skal til. Forberedelsene handler hovedsakelig om personlig og digital sikkerhet, praktiske råd og kulturelle forskjeller. Bare unntaksvis gis det Kina-spesifikke orienteringer, utover noe kulturkunnskap. Noen opplyser at de bruker erfaringer fra studenter som har vært i Kina i forberedelsene. Flere forteller at studentene følges tett av ansatte ved hjemmeinstitusjonen under oppholdet i Kina.

Spørsmål knyttet til overvåkning, ytringsfrihet og akademisk frihet i et autoritært regime, synes i liten grad å være integrert i de strukturerte forberedelsene av studentene. Enkelte informanter gir uttrykk for at de opplever studentene som lite politisk engasjerte og vurderer derfor risikoen for politisk sensitive ytringer som relativt lav. Selv om det finnes en generell bevissthet om problemstillingene, gis det sjelden eksplisitte orienteringer om risiko eller håndtering av sensitiv informasjon.

Det er noen unntak. Et eksempel som blir nevnt er mastergradsstudenter som skal samle inn data i Kina. Det er nå langt flere begrensninger på hvilke data som kan samles inn enn tidligere. Man kan ikke lenger reise inn på turistvisum, eller fritt reise rundt i landet med det formål å samle inn data. Tydelige rammer og samarbeid med en lokal institusjon er nå nødvendig. Denne type informasjon blir delt med studentene.

Noen informanter opplyser at studenter får råd om å dokumentere bosted og aktiviteter under oppholdet i Kina, med tanke på eventuell fremtidig sikkerhetsklarering. Dette fremstår imidlertid ikke som en utbredt praksis. Én informant ga uttrykk for at slike råd ikke kunne gis lokalt, men må koordineres nasjonalt.

Samlet sett fremstår forberedelsene av studentene som reiser til Kina som brede og generelle, med begrenset grad av Kina-spesifikk orientering, men med økende oppmerksomhet rundt sikkerhet i flere miljøer.

6 Hva vet vi om studentenes oppfatninger av Kina som studieland?

Informasjonen i denne delen bygger på samtaler med faglige og administrative ansatte ved norske utdanningsinstitusjoner. Selv om informantene har tett kontakt

med studentene, er dette ikke primærdata og heller ikke resultatet av en systematisk kartlegging.

Samlet sett tyder svarene fra informantene på at økte geopolitiske spenninger ikke har skremt studenter fra å velge Kina som studieland. Informantene beskriver en vedvarende – og i enkelte fagmiljøer økende – interesse for utvekslingsopphold i Asia og i Kina. Kina oppfattes av mange studenter som et trygt reisemål, særlig når det gjelder kriminalitet, og organiserte utvekslingsprogrammer gir en forutsigbar ramme for oppholdet. Selv om enkelte studenter er bevisste på risikoer, for eksempel knyttet til fremtidig sikkerhetsklarering, rapporterer ansatte at interessen holder seg stabil.

I noen tilfeller viser informantene til at økningen kan skyldes endringer i de norske studieprogrammene – som innføringen av mobilitetsvinduer – snarere enn en økning i interesse for Kina spesielt. Det fremheves også at enkelte studenter reiser til Kina uten at dette var deres førstevalg, ofte på grunn av begrenset tilgang på plasser i mer etterspurte utvekslingsavtaler. Dette viser at mobilitetsmønstre også formes av institusjonelle rammebetingelser, ikke bare studentpreferanser.

Informanter innen jus, økonomi, teknologi- og ingeniørfag trekker frem Kinas sterke posisjon innen innovasjon og teknologisk utvikling som en motivasjon for en del studenter. Anbefalinger fra andre studenter spiller også en sentral rolle ifølge informantene: Studenter søker seg til Kina fordi de har hørt at andre studenter har positive erfaringer.

Blant studenter som studerer kinesisk språk og kultur er Kina et naturlig faglig valg snarere enn et alternativ blant mange studiedestinasjoner. Bildet er ikke entydig når det gjelder interessen for kinesiske språk- og kulturstudier: Ved én institusjon opplever informantene at det er stabile søkertall og jevn rekruttering til både bachelor- og masterprogrammer. Ved en annen institusjon opplever informantene at det har vært nedgang i interessen for Kina-studier de siste årene. Det er vanskelig å identifisere en klar årsak, men disse informantene peker både på negativ omtale av Kina og en mer generell nedgang i interessen for humanistiske fag.

På tvers av fagmiljøene beskrives studentenes erfaringer med Kina som overveiende positive, både når det gjelder sikkerhet, praktisk tilrettelegging og opplevelsen av hverdagsliv i landet. Oppholdene er gjennomgående godt organiserte, selv om enkelte viser til at kvaliteten på den engelskspråklige undervisningen kan variere.

7 Institusjonelle tilnærminger og strategier

I fagmiljøer som hadde samarbeid og utveksling med Kina før pandemien, er aktivitetene i stor grad gjenopptatt. Studentutveksling og forskningssamarbeid fortsetter, ofte drevet fram av langvarige personlige og faglige nettverk.

På institusjonsnivå fremstår bildet annerledes. Informantene gir et inntrykk av at den strategiske satsingen på Kina har avtatt de senere årene. Mens Kina tidligere hadde en mer fremtredende posisjon som samarbeidsland – noen steder med egne handlingsplaner og målrettede prioriteringer – beskrives dagens situasjon som mer preget av konsolidering enn ekspansjon.

Flere informanter forteller at initiativ til videreutvikling av samarbeid ofte kommer fra kinesiske institusjoner, men at disse sjelden følges opp på norsk side. Ifølge informantene er ikke nødvendigvis de norske institusjonen kritisk til eksisterende samarbeid, men det er ikke noe trykk eller ressurser tilgjengelig for videreutvikling. Et eksempel som trekkes frem, er at støtten til å søke prosjektmidler for samarbeid med Kina tidligere var tydeligere.

Flere mener svekket satsing skyldes et mer krevende geopolitisk klima og økt oppmerksomhet rundt sikkerhetsutfordringer. Denne situasjonen har bidratt til en mer avventende holdning og en mindre tydelig strategisk drivkraft for å videreføre eller utvikle samarbeidet.

Samtidig peker flere på at internasjonalisering i dag forstås som et bredt, landnøytralt arbeid. De arbeider for å fremme internasjonalt samarbeid og studentutveksling generelt, uten særskilte landprioriteringer, verken mot Kina eller andre land.

8 Oppsummering

Stabil interesse for Kina som studieland

Studentutvekslingen mellom Norge og fastlands-Kina og Hongkong med en varighet på tre måneder eller mer har tatt seg opp igjen etter pandemien, men ligger fortsatt under nivået fra før 2020. Her er det imidlertid variasjoner mellom fag, institusjoner og destinasjoner: Noen steder er det nedgang, mens andre steder var 2024 et rekordår.

Samfunnsfag og juridiske fag, humanistiske og estetiske fag og økonomiske og administrative fag dominerer. Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag har imidlertid styrket sin andel av det totale antallet norske utvekslingsstudenter til Kina, men det er for tidlig å si om dette representerer en varig utvikling.

Det er vanskelig å si noe om årsakene til endringer vi ser. Tallene er små, og variasjonene kan delvis skyldes tilfeldigheter. Informanter peker på at studentenes valg ofte påvirkes av venner og bekjente – en form for gruppedynamikk som kan variere over tid. Også faglig ansattes engasjement, eksisterende kontakter, samt oppstart og avslutning av prosjekter ved institusjonene kan ha betydning.

Vi ser ikke tendenser til at økt geopolitisk spenning har svekket Kinas omdømme blant studentene. Landet oppfattes fortsatt som relevant og attraktivt, ifølge våre informanter. Flere oppgir at de kunne ha sendt flere studenter dersom avtalene hadde åpnet for det, og at de tilgjengelige plassene fylles opp.

Strategisk forsiktighet

I fagmiljøer med etablert samarbeid er aktiviteten i stor grad gjenopptatt etter pandemien. Informantene opplever imidlertid at den strategiske satsingen på Kina på institusjonsnivå har avtatt de siste årene. Initiativ til videreutvikling kommer ofte fra kinesiske partnere, men møtes sjelden med tilsvarende engasjement eller ressurser på norsk side. Flere informanter knytter dette til et mer krevende geopolitisk klima, økt negativ oppmerksomhet rundt Kina og større vekt på sikkerhetsvurderinger. Eksisterende samarbeid videreføres, men uten den tidligere ambisjonen om vekst og uten den institusjonelle drivkraften som fortsatt gjør seg gjeldende i mange fagmiljøer.

Referanser

Dahle, M. et al (2019). *Studentmobilitet til Panorama-landene. Enkartlegging av mobilitetsmønstre og vurderinger av virkemidler*. Ideas2Evidence og Oxford Research. Rapport 6:2019.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (2024). *Geopolitisk spenning og internasjonalt kunnskapssamarbeid*. Rapportnummer 12/2024.

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (2025). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2025*. Rapportnummer 06/2025.

Gordon, Nicholas (2022). "Hong Kong just ended its Covid quarantine. Here are the other Asian holdouts that also now plan to open their borders". I *Fortune*.

Kunnskapsdepartementet. (2016). *Panorama. Strategi for høyere utdannings- og forskningssamarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika* (2016-2020). (ny strategi for perioden 2021-2027).

Meld. St. 7 (2020-2021) «En verden av muligheter».

Nordhagen, Inger C. og Lisa Knatterud Wold (2018). *Muligheter og hindringer for økt studentmobilitet til Kina*. Ideas2Evidence.

